
RESUM

INTRODUCCIÓ

L'any 1997 el Col·legi Oficial de Psicòlegs/gues recull les funcions del/a psicòleg/a de la intervenció social sense enquadrar-les a la perspectiva comunitària produint així un rol purament assistencialista. En l'actualitat, l'estudi *Reflexiones en torno a la Psicología de la Intervención Social y el Sistema de Servicios Sociales* realitzat pel COP l'any 2018, fa una recopilació dels paràmetres claus en la intervenció social i en el sistema públic dels Serveis Socials.

L'objectiu general d'aquest treball és definir el rol del/a psicòleg/a dels Serveis Socials de base en el Nou model de Serveis Socials Inclusius. La perspectiva del rol professional comunitari se situa de forma transversal a tots els Objectius de Desenvolupament Sostenible, més concretament a l'ODS número 10 (Reducció de les desigualtats).

METODOLOGIA

La investigació és de tipus qualitativa, a través de 4 entrevistes en profunditat a diferents professionals de l'àmbit de la Intervenció Psicosocial en Serveis Socials. Per tal d'analitzar els resultats s'ha utilitzat el programa MAXQDA 12: Qualitative Data Analysis Software. El guió de l'entrevista s'ha realitzat a partir de l'informe d'investigació *Situación de la Psicología de la Intervención Social (PISoc) en la Comunidad de Madrid* i pel Consell General de Psicòlegs de l'any 2018 *Reflexiones en torno a la Psicología de la Intervención Social y el Sistema de Servicios Sociales*; recull les següents variables: situació social i dels Serveis Socials, característiques i àmbits d'actuació del rol professional i objectius i desafiaments d'aquest.

RESULTATS

Els resultats obtinguts a les entrevistes enllacen les diferents perspectives per tal de respondre la qüestió inicial de forma efectiva.

DISCUSSIÓ-CONCLUSIONS

Els resultats confirmen els estudis recents i a més permeten clarificar les funcions del rol del psicòleg/a comunitari/a a la nova *LLEI 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana. [2019/1653]*.

PARAULES CLAU: Psicologia comunitària, intervenció psicosocial, rol professional, Serveis Socials, Nou Model de SSSS Inclusius.

EXTENDED SUMMARY

INTRODUCTION

The Community Psychology is the branch of the psychology that studies the psychosocial factors that influence on the development, control and power that the individuals, members of a determinate community, exert on this and his ambient; as well as the adaptability and the resolution of the problematic. "At the community level of analysis, empowerment may refer to collective action to improve the quality of life in community and to the connections among community organizations and actions" (Rappaport & Seidman, 2002, p. 44).

On the one hand, reduce or prevent situations of social and personal risk has to being, necessarily, the principal aim of the community intervention, already was since the solution of problematic concrete how since the satisfaction of the necessities of the community; differentiating these at the three levels of necessities: personnel, relational and collective. On the other hand, the challenge is in the elaboration of valid and effective projects of intervention, through which the needs are met and thus the well-being and the improvement of the quality of life is achieved.

In 1997 the Official Association of Psychologists collected the functions of the psychologist of the social intervention where the community perspective stands out; this does not fit it as the fundamental pillar, consequently it is developed with lack of structure and planning, producing a professional profile purely assistance system. Almost 20 years later, the role is defined from a purely community perspective; focusing the action at social community factors, promoting social support and intervention with a preventive nature, through participation and empowerment (COP, 2013). Recently, "Social and Community Psychology has been promoting socially committed models that link welfare and social justice, and that transcend the traditional dimensions of Psychology" (Sánchez, 2018, p. 21). The implementation of the perspective is consumed with the new *LAW 3/2019, 18 February, of the Generalitat, of the Inclusive Social Services of the Valencian Community [2019/1653]*.

The perspective of the role community professional situates of transversal form at all the Aims of Sustainable Development "By 2030, empower and promote the social, economic and political inclusion of all, irrespective of age, sex, disability, race, ethnicity, origin, religion or economic or other status" (Reduce inequality within and among countries, 10.2).

The present work is born of the necessity to redefine the role with a perspective of future and give to response at the following question: Which is the professional profile of the psychologist of the Social Services of base at the New Model of Inclusive Social Services splitting of The Sustainable Development Goals? As well as, the aim is to determine the redesign of the professional profile of the psychologist of the Social Services of Primary Attention, determined by the New Model of Inclusive Social Services and the most recent investigations, with the sustainable development perspective. In order to reach it, we will meet the following specific objectives: foundation of the professional role, perspective of the professional role and methodology of the work team.

METHODOLOGY

The investigation was based on the methodological qualitative model tracked at Inform of investigation *Situación de la Psicología de la Intervención Social (PISoc) en la Comunidad de Madrid*.

Organizing the qualitative information with the recommendations of this scientific article *Consejos prácticos para escribir un artículo cualitativo publicable en Psicología*. Through 4 interviews at depth realised at key people of the Social Services of the Valencian Community, identified among all the possible. The selection seeking the parity and the diversity at regarding the area of intervention: a university teacher and researcher, two boss of municipal Social Services and the Director of Social Services and People at dependency situation.

The interviews were recorded and subsequently transcribed in a total of 42 pages. In order to analyse the results, the program has been used MAXQDA 12: Qualitative Data Analysis Software.

The interview at depth is of type semi-structured, the hyphen *ad hoc* features of 5 blocs differentiated: Block I, Personal characteristics; Block II, Current social situation of the Community of Valencia (López, Cembranos and Casellas, 2017); Block III, Present and future of the Social Services of the Community of Valencia (COP, 1997); Block IV, Past and present situation of the role of the psychologist of the Social Teams of Base (COP, 2018; López, Cembranos and Casellas, 2017); Block V, Future of the role of the Psychologist of the Base Social Teams in the New Model of Social Services Included (*LLEI 3/2019*).

RESULTS

Analysis of part of the most remarkable content to the interviews:

Category *Present and future of the General Social Services of the Valencian Community*: “(...) by Joan Romero, has had that go constructing without throwing the edifice, when this edifice was for to destroy, so that if we throw the edifice fell him on the people”.

- Subcategory *community intervention*: “As I said, in 2016 we made the new basic model of Social Services. It was our first budget and therefore we initiated the debate, the primary care was diminished and if we generate many secondary resources we are always a palliative system”.
- Subcategory *assistance*: The fact that working without a service structure, it has hindered the creation of a recognized public service.

Category *Future of the role of the Psychologist of the Base Social Teams in the New Model of Social Services Inclusive*:

- Subcategory *challenges*: “We have to teach ourselves not to be paternalistic, to see the user, the group, the community, equal to the same. I'm part of that community, I am the community”.
- Subcategory *objectives*: The social wellness and the quality of life of people are achieved while in their environment.

DISCUSSION AND CONCLUSIONS

The traditional definition of the professional profile of the Social Intervention Psychology includes the following functions: direct attention, counseling and consultancy, community dynamics, research, planning and programming, evaluation of programs, management and training.

By comparing the results that obtained in this study with the most recent studies to social intervention, ODS and *LLEI 3/2019*, we conclude that the future perspective goes in the same direction. The professional profile of the psychologist in the Social Services is redefined, combining the contributions of the indicated elements:

Objective 1: The foundation of the professional role. The role must be researcher, the analysis of trends of change and social transformation will allow us to study the whole world in order to decipher what we have before us; touching reality and getting to know the street will be essential to achieve it. "An especially necessary function is the realization of studies and research, that contribute to the advance of the knowledge that sustains this professional activity" (COP, 1997, p. 4). "Training activities, targeted at both the target population and the professionals involved" (Eguzquiza, 2013 p. 6). Aspect already included in the first definition of the role but not established in the practice until the current redefinitions.

Objective 2: Perspective of the professional role. The profile must be, necessarily, aligned in the positive perspective, the ability to overcome and the rights of people. "As one of the most important purposes of the intervention with the community, prevention must be emphasized" (COP, 1997, p. 7). "Community psychology combats social inequalities from an ecological perspective" (García-Ramírez, Balcázar & Freitas, 2014, p. 80). "Preventive action is characterized by its precociousness and proactivity and intends to make unnecessary or minor an intervention, possibly more intense and costly" (Fantova, 2018, p. 85). Already collected in the first definition of the role but not carried out in practice.

Objective 3: Methodology of the work team. Regarding the base teams, in order to work efficiently, they must do so from a multidisciplinary and generalist perspective, generating a connection between elements that apparently did not have it, this is the community construction. Feature already collected in the first definition of the role but not carried out in practice. "The interdisciplinary method in the work methodology is essential to understand all the dimensions of the problems, against the obsolete dynamics of working in watertight departments" (Sánchez, 2018). "In the networks of practice and knowledge, sectoral communities (such as social services) are interprofessional and interdisciplinary" (Fantova, 2018, p. 85). Feature already collected in the first definition of the role but not carried out in practice.

Agenda 2030 contains, transversally, its 17 ODS, the community perspective; Psychosocial intervention, from its field of action, pursues the achievement of the 169 goals. In the new *LLEI 3/2019*, the professional role is rolled for the implementation of the Primary Attention Services of municipal Social Services. "In primary care, two levels of action are distinguished: basic and specific." (LAW 3/2019, p. 10113).

The limitations of this study have been in the scarcity of bibliography, in the realization of only 4 interviews and the fact of having extracted the categorization of previous studies. As a future proposal, it is proposed to triangulate the categories, as well to do an investigation that provides us with new data through a quantitative methodology (López, Cembranos and Casellas, 2017).

QUOTE BIBLIOGRAPHY

Azcoaga, F. F. La definición y colaboración de las profesiones de la intervención social.

Colegio Oficial de Psicólogos de España (1997). Informe sobre Definición del área de Psicología de la Intervención Social. Madrid. Secretaría Estatal.

Eguzquiza Solís, Iván (2013). Roles y funciones del Psicólogo de la Intervención Social. Área de Psicología de la Intervención Social. Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos.

Fantova, F. (2018). La definición y colaboración de las profesiones de la intervención social (2018). *Revista De Treball Social*.

García-Ramírez, M., Balcázar, F., & Freitas, C. D. (2014). Contribuciones de la psicología comunitaria al estudio de las desigualdades sociales, el bienestar y la justicia social. *Psychosocial Intervention*, 23(2), 79-81.

López-Cabanas, M., Díaz, F. C., & López, L. C. (2017). Situación de la Psicología de la Intervención Social (PISoc) en la Comunidad de Madrid. *Madrid: COP*.

Rappaport, J., & Seidman, E. (Eds.). (2000). *Handbook of community psychology*. Springer Science & Business Media.

Relinque, C. S., del Moral Arroyo, G., & Fernández, M. T. G. (2013). Consejos prácticos para escribir un artículo cualitativo publicable en Psicología. *Psychosocial Intervention*, 22(1), 71-79.

Sánchez et al. (2018). Reflexiones en torno a la Psicología de la Intervención Social y el Sistema de Servicios Sociales. Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos.

BIBLIOGRAPHY CONSULTED

Arboleda, C. A. (2008). *Psicología social. Teoría y práctica*. Universidad del Norte.

del Valle, J. F. (2018). La intervención del psicólogo en los Servicios Sociales de familia e infancia: evolución y retos actuales. *Papeles del Psicólogo*, 39(2), 104-112.

Jariego, I. M. (2004). Sentido de comunidad y potenciación comunitaria. *Apuntes de psicología*, 22(2), 187-211.

Jariego, I. M. (2012). Sentido de comunidad y potenciación comunitaria. *Miríada: Investigación en Ciencias Sociales*, 2(3), 69-109.

Lapalma, A. I. (2001). El escenario de la intervención comunitaria. *Revista de Psicología*, 10(2), ág-61.

Montero, M. (1995). *Psicología social comunitaria*. Universidad de Guadalajara.

Monterio, M. (2003). *Teoría práctica de la psicología comunitaria*. Buenos Aire: Paidós.

Montero, M. (2004). El fortalecimiento en la comunidad, sus dificultades y alcances. *Psychosocial Intervention*, 13(1), 5-19.

Montero, M. (2011). Nuevas perspectivas en psicología comunitaria y psicología social crítica. *Ciencias Psicológicas*, 5(1), 61-68.

Morais Ximenes, V., Camurça Cidade, E., & Barbosa Nepomuceno, B. (2015). Psicología comunitaria y expresiones psicosociales de la pobreza: contribuciones para la intervención en políticas públicas. *Universitas Psychologica*, 14(4), 1411-1424.

Mori Sánchez, M. D. P. (2008). Una propuesta metodológica para la intervención comunitaria. *Liberabit*, 14(14), 81-90.

Ornelas, J. (2008). Psicología comunitaria. *Comité Editorial*, 95.

Rodríguez, A. R., & Montenegro, M. (2016). Retos contemporáneos para la Psicología Comunitaria: Reflexiones sobre la Noción de Comunidad. *Revista Interamericana de Psicología/Interamerican Journal of Psychology*, 50(1).

Serrano, I., Berroeta, H., & Castillo, T. (2016). Psicología Comunitaria: Contribuciones y retos ante las exigencias del Siglo XXI. *Revista Interamericana de Psicología/Interamerican Journal of Psychology*, 50(1).

Trickett, E. J. (2009). Community psychology: Individuals and interventions in community context. *Annual review of psychology*, 60, 395-419.

Wandersman, A., & Florin, P. (2003). Community interventions and effective prevention. *American Psychologist*, 58(6-7), 441.

Introducció

La Psicologia Comunitària ha estat definida com la branca de la psicologia que estudia els factors psicosocials que influeixen sobre el desenvolupament, control i poder que els individus, membres d'una comunitat determinada, exerceixen sobre aquesta i el seu ambient; així com l'adaptabilitat i l'afrontament de les problemàtiques. "A l'anàlisi comunitari, l'apoderament pot referir-se a l'acció col·lectiva per millorar la qualitat de vida a la comunitat i les connexions entre les organitzacions i els agents comunitaris" (Rappaport, Seidman, 2002, p. 44).

L'any 1997 el Col·legi Oficial de Psicòlegs/gues recull les funcions del/a psicòleg/a de la intervenció social on destaca la perspectiva comunitària; aquesta no l'enquadra com al pilar fonamental, consegüentment es desenvolupa amb carències d'estructura i planificació, produint un perfil professional purament assistencialista. Quasi 20 anys després es defineix el rol des d'una perspectiva purament comunitària; centrant-se en l'actuació sobre els factors socials comunitaris, promocionant el suport social i la intervenció amb caràcter preventiu, a través de la participació i l'apoderament (COP, 2013). Recentment es fa referència, "Des de la Psicologia Social i Comunitària es van promovent models socialment compromesos que vinculen benestar i justícia social, i que transcendeixen les dimensions tradicionals de la Psicologia." (Sánchez, 2018, p. 21). La implementació de la perspectiva es recull a la nova LLEI 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana. [2019/1653]. La perspectiva del rol professional comunitari se situa de forma transversal a tots els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

El present treball naix de la necessitat de redefinir el rol amb una perspectiva de futur donant resposta a la següent pregunta: Quin és el perfil professional del/la psicòleg/a dels SSSS d'Atenció Primària en el Nou Model de SSSS Inclusius incloent-hi la perspectiva de desenvolupament sostenible? Així com, l'objectiu és determinar la redefinició del perfil professional del/a psicòleg/a dels SSSS d'Atenció Primària, determinat pel Nou Model de SSSS Inclusius i les investigacions més recents, incloent la perspectiva de desenvolupament sostenible. Per tal d'assolir-lo, atndrem els següents objectius específics: fonament del rol professional, perspectiva del rol professional i metodologia de l'equip de treball.

Metodologia

La investigació s'ha realitzat seguint el model metodològic d'investigació qualitativa de l'informe d'investigació *Situación de la Psicología de la Intervención Social (PISoc) en la Comunidad de Madrid*. Organitzant la informació qualitativa amb les recomanacions de l'article *Consejos prácticos para escribir un artículo cualitativo publicable en Psicología*. A través de 4 entrevistes en profunditat realitzades a persones clau dels Serveis Socials de la Comunitat Valenciana, identificades entre totes les possibles. La selecció dels i les entrevistats/des es va realitzar buscant la paritat i la diversitat en quant a l'àrea d'intervenció (professora universitària i investigadora, dos Caps de SSSS municipals i Directora General de SSSS i Persones en situació de dependència). Les entrevistes foren gravades i posteriorment transcrites en un total de 42 pàgines. Per tal d'anitzar els resultats s'ha utilitzat el programa MAXQDA 12: Qualitative Data Analysis Software.

L'entrevista en profunditat és de tipus semi-estructurada, el guió *ad hoc* consta de 5 blocs diferenciats: Bloc I, Característiques personals; Bloc II, Situació social actual de la CV (López, Cembranos i Casellas, 2017); Bloc III, Present i futur dels SSSS de la CV (COP, 1997); Bloc IV, Situació passada i present del rol del psicòleg/oga dels ESB (Sánchez, 2018; López, Cembranos i Casellas, 2017); Bloc V, Futur del rol del psicòleg/oga dels ESB al Nou Model de SSSS Inclusius (LLEI 3/2019).

Resultats

Anàlisi descriptiu

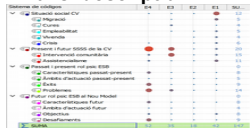
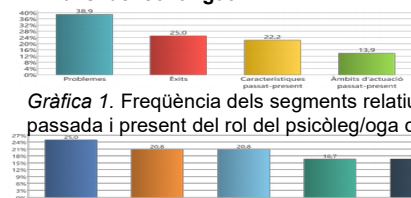

Figura 1. Sistema de codis i subcodis tractats en les entrevistes.

Anàlisi del contingut

Gràfica 1. Freqüència dels segments relatius, Situació passada i present del rol del psicòleg/oga dels ESB.

Gràfica 2. Freqüència dels segments relatius, Situació social CV.

Categoria Present i futur dels Serveis Socials Generals de la Comunitat Valenciana: "(...) de Joan Romero, s'ha tingut que anar construït sense tirar l'edifici, quan eixe edifici estava per a tombar, perquè si tirem l'edifici li queia damunt de les persones" (E4).

- Subcategoria *intervenció comunitària*: "Com t'he dit, en el 2016 vam fer el nou model bàsic de Serveis Socials. Era el nostre primer pressupost i per tant vam iniciar el debat, l'atenció primària estava menguada i si jo genere molts recurs secundaris estem fent sempre un sistema paliatiu" (E4).
- Subcategoria *assistencialisme*: El fet de que es treballar sense una estructura de servei ha dificultat molt la creació d'una xarxa de servei públic que es reconega (E1).

Categoria Futur del rol del psicòleg/oga dels Equips Socials de Base al Nou model de Serveis Socials Inclusius

- Subcategoria *desafiaments*: "Hem d'ensenyar-nos a ser no paternalistes, a vore a l'usuari, al grup, a la comunitat, d'igual a igual. Jo forme part d'eixa comunitat, jo sóc la comunitat" (E4).
- Subcategoria *objectius*: El benestar social i la qualitat de vida de les persones es conseguixen estant en el seu entorn (E2).

Discussió i conclusions

A la tradicional definició del perfil professional de la PSIS es recullen les següents funcions: atenció directa, assessorament i consultoria, dinamització comunitària, investigació, planificació i programació, avaluació de programes, direcció i gestió i formació. Es comparen els resultats obtinguts al present estudi i els estudis més recents amb la definició del perfil ja existent:

- Objectiu 1: Fonament del rol professional. El rol implica tindre una base de formació en intervenció comunitària i en SSSS, de no ser així es replicarien models obsolets. "Realització d'activitats formatives, orientades tant a població diana, com als professionals intervinents" (Eguzquiza, 2013 p. 6). Tret recollit a la primera definició, no establert fins ara.
- Objectiu 2: Perspectiva del rol professional. El rol ha de ser generalista i investigador amb ús de metodologia preventiva. "La psicologia comunitària aborda les desigualtats socials des d'una perspectiva ecològica, centrant-se en les dinàmiques de poder subjacentes que caracteritzen les relacions humanes" (García-Ramírez, Balcázar i Freitas, 2014, p. 80). "L'acció preventiva es caracteritza per la seua precocitat i proactivitat i pretén fer innecessària o menor una altra intervenció, possiblement més intensa i costosa" (Fantova, 2018, p. 85). Característica inclosa a la definició tradicional, portada a la pràctica amb la redefinició actual.
- Objectiu 3: Metodologia de l'equip de treball. Vehiculació de tots els àmbits de la comunitat a través d'un equip multidisciplinari. "En les xarxes de pràctica i coneixement, les comunitats sectorials (com la dels serveis socials) són interprofessionals i interdisciplinàries" (Fantova, 2018, p. 96). Aspecte esmentat a la primera definició, implementació d'aquest amb la redefinició.

La intervenció psicosocial participa en la consecució de les 169 metes recollides a l'Agenda 2030. A la nova LLEI 3/2019 s'assoleix el rol professional. "En l'atenció primària es distingeixen dos nivells d'actuació: de caràcter bàsic i de caràcter específic" (LLEI 3/2019, p. 10113).

Les limitacions del present estudi han estat en l'escassetat de bibliografia relacionada, en la realització d'únicament 4 entrevistes i el fet d'haver extret la categorització d'estudis previs. Com a proposta futura es planteja una investigació que ens aporte noves dades a través d'una metodologia quantitativa (López, Cembranos y Casellas, 2017).